

პირველი სექცია

რეზოკი სლოვენის წინააღმდეგ

CASE OF REHBOCK v. SLOVENIA

(განაცხადი № 29462/95)

ბანჩინება

სტრასბურგი

2008 წლის 28 ნოემბერი

საქმეზე „რეპოკი სლოვენის წინააღმდეგ“

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ (პირველმა სექციამ), რომელიც პალატის სახით შეიკრიბა შემდეგი მოსამართლეების შემადგენლობით:

ქ-ნი ე. პალმი, თავმჯდომარე,
ბ-ნი ლ. ფერარი ბრაუო,
ბ-ნი გაუკურ იორუნდსონი,
ბ-ნი რ. ტურმენი,
ბ-ნი ბ. ზუპანჩიჩი,
ბ-ნი თ. პანტირუ,
ბ-ნი რ. მარუსტე, მოსამართლეები,

აგრეთვე სექციის რეგისტრატორი ბ-ნი მ. ობოილე,

იმსჯელა რა განცალკევებით 2000 წლის 16 მაისსა და 7 ნოემბერს,

2000 წლის 7 ნოემბერს გამოიტანა წინამდებარე განჩინება:

პროცედურა

1. საქმე სასამართლოს გადასცა კომისიამ 1999 წლის 11 სექტემბერს იმ დებულებების შესაბამისად, რომლებიც მოქმედებდა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) მე-11 ოქმის ძალაში შესვლამდე (მე-11 ოქმის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი და კონვენციის ადრე მოქმედი 48-მუხლი).

2. საქმე მომდინარეობს განაცხადიდან (№29462/95), რომელიც წარმოდგენილი იქნა სლოვენის წინააღმდეგ კონვენციის ადრე მოქმედი 25-ე მუხლის შესაბამისად გერმანიის მოქალაქის ბ-ნი ერნსტ რებოკის (შემდგომში „განმცხადებელი“) მიერ 1995 წლის 17 სექტემბერს.

3. კერძოდ, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ იგი დაექვემდებარა კონვენციის მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო მოპყრობას, რომ მას არ ჰქონდა ისეთი სამართალწარმოება, რომლითაც მისი პატიმრობის კანონიერება სწრაფად გადაწყდებოდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად, რომ არ იქნა დაცული მისი უფლება კომპენსაციაზე, გათვალისწინებული კონვენციის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტით, და რომ მისი მიმოწერა ხელყოფილი იქნა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევით.

4. 1998 წლის 20 მაისს კომისიამ განაცხადი არსებით განხილვაზე ნაწილობრივ დაშვებულად გამოაცხადა. კომისიამ თავის

გადაწყვეტილებაში დასაშვებობის თაობაზე მიუთითა, რომ სლოვენის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) არ წარმოუდგენია რაიმე კომენტარი სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივ საშუალებათა ამოწურვის მოთხოვნასთან დაკავშირებით, რასაც ითვალისწინებს კონვენციის აღრე მოქმედი 26-ე მუხლი. ამგვარად, კომისიამ დაადგინა, რომ არ შეიძლება განაცხადის შესაბამისი ნაწილის უარყოფა იმის გამო, რომ არ იქნა ამოწურული სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები.

5. 1999 წლის 23 აპრილის მოხსენებაში (კონვენციის აღრე მოქმედი 31-ე მუხლი) [სამდივნოს შენიშვნა: ამ მოხსენების მოპოვება შესაძლებელია სამდივნოდან] კომისიამ გამოხატა თავისი აზრი, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის, მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტებისა და მე-8 მუხლის (კომისიასთან განმცხადებლის მიმოწერის შემოწმების თვალსაზრისით) დარღვევას. შემდგომში კომისიამ დაადგინა, რომ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას განმცხადებლის სხვა კორესპონდენციის შემოწმების თვალსაზრისით.

6. განმცხადებელს მიეცა სამართლებრივი დახმარება.

7. 1999 წლის 20 სექტემბერს დიდი პალატის კოლეგიამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომ საქმე უნდა განეხილა პალატას, რომელიც შედიოდა სასამართლოს ერთ-ერთი სექციის შემადგენლობაში (მე-11 ოქმის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი რეგლამენტის მე-100 მუხლის პირველ პუნქტთან და 24-ე მუხლის მე-6 პუნქტთან ერთად). ამგვარად, განაცხადი გადაეცა პირველ სექციას (სასამართლოს რეგლამენტის 52-ე მუხლის პირველი პუნქტი). აღნიშნული სექციის შემადგენლობაში შეიქმნა პალატა, რეგლამენტის 26-ე მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, რომელსაც უნდა განეხილა საქმე (კონვენციის 27-ე მუხლის პირველი პუნქტი).

8. განმცხადებელმა და მთავრობამ წარმოადგინეს თავიანთი მიმოხილვები.

9. საქმის მოსმენა შედგა ადამიანის უფლებათა შენობაში, სტრასბურგში, 2000 წლის 16 მაისს (რეგლამენტის 59-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).

სასამართლოს წინაშე გამოცხადდნენ:

(ა) მთავრობის სახელით

ბ-ნი ლ. ბემბისი, გენერალური პროკურორი, მთავრობის წარმომადგენელი,
ქ-ნი მ. რემიკი, პროკურორი, თანაწარმომადგენელი,

ქ-ნი მ. სმიტი, ევროპის საბჭოში სლოვენის მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილე,
ბ-ნი მ. გრანდა, მთავრობის უფროსი ექსპერტი-მრჩეველი, მრჩეველები;

(ბ) განმცხადებლის სახელით

ბ-ნი ფ. ქ. ბრემი, როტენბურგის ადვოკატთა კოლეგიის ადვოკატი,
ბ-ნი ე. ჰიპელი, თარჯიმანი.

სასამართლომ მოისმინა ბ-ნი ბრემის, ქ-ნი რემიკისა და ბ-ნი ბემბისის გამოსვლები.

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

A. განმცხადებლის მიმართ მოპყრობა დაკავებისა და შემდგომი პატიმრობის დროს

1. განმცხადებლის მიმართ მოპყრობა დაკავების დროს

10. 1995 წლის 8 სექტემბერს, დაახლოებით დღის 2 საათზე, განმცხადებელმა გადაკვეთა ავსტრიისა და სლოვენის საზღვარი შანტილისთან ახლოს თავისი პარტნიორის კუთვნილი მანქანით. მანქანაში მას ჰქონდა აბების შეკვრა, რომლის სლოვენიაში ჩატანაც სთხოვა სლოვენიური წარმოშობის ნაცნობმა. მას ამის შესახებ არ განუცხადებია საბაჟოს თანამშრომლებისთვის. იმავე დღეს, საღამოს 4 საათსა და 55 წუთზე, განმცხადებელი დააკავა სლოვენის პოლიციამ დოლიჩში, დაახლოებით 70 კილომეტრის მოშორებით საზღვრის გადაკვეთიდან, სადაც მას აბები სხვა პირისთვის უნდა გადაეცა.

11. დაკავების პირობებს მხარეები სხვადასხვაგვარად წარმოადგენენ.

12. ფაქტების განმცხადებლისეული ვერსიის მიხედვით, ის ალყაში მოაქცია ექვსმა შეიარაღებულმა მამაკაცმა. თეთრ და შავნიღბიანებმა იერიში მიიტანეს განმცხადებელზე ყოველგვარი გაფრთხილების გარეშე. შორიახლოს რამდენიმე ადამიანი იღვა. განმცხადებელი სწრაფად აიყვანეს, მას არც კი უცდია წინააღმდეგობის გაწევა. იგი ყვიროდა გერმანულ და ინგლისურ ენებზე, რომ არ უწევდა მათ წინააღმდეგობას, თუმცა მაინც ძალით მიათრიეს მანქანის ძრავის სახურავამდე. მას ხელები ზურგსუკან ბორკილებით ჰქონდა შეკრული. იმავედროულად, სხვა ოთხი ადამიანი მას თავში ურტყამდა ხელკეტებსა და მუშტებს. სახე მძიმედ ჰქონდა დაშავებული და საშინელ ტკივილს განიცდიდა.

13. 1999 წლის 25 ნოემბრის მიმოხილვაში მთავრობამ განმარტა, რომ განმცხადებელი დაკავებული იქნა იმ დონისძიების კონტექსტში, რომელიც დაგეგმილი იყო ხელისუფლების კომპეტენტური ორგანოების მიერ ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე. როდესაც განსაზღვრავდნენ, თუ ვინ უნდა ყოფილიყო იმ ჯგუფის შემადგენლობაში, ვინც დაკავების ოპერაციას განახორციელებდა, ხელისუფლებამ გაითვალისწინა ის ფაქტი, რომ განმცხადებელი, რომელიც ნარკოტიკებით ვაჭრობაში იყო ეჭვმიტანილი, ფიზიკურად საკმაოდ ძლიერი იყო, რამეთუ მან რამდენჯერმე გაიმარჯვა ათლეტიზმის სახეობაში გერმანიის ჩემპიონატში.

14. როგორც მთავრობამ განაცხადა სასამართლოს წინაშე ზეპირი ფორმით, იგი დაეყრდნო ამ მიზნით შექმნილი სამი წევრისაგან შემდგარი კომისიის დასკვნას, როდესაც 1996 წლის 9 თებერვალს სლოვენი გრადეცის პოლიციის ადმინისტრაციამ მიიღო ბრძანება, რომელსაც უნდა განესაზღვრა, თუ რამდენად იყო გამართლებული ძალის გამოყენება განმცხადებლის დაკავებისას. დასკვნა მიღებული იქნა 1996 წლის 8 მარტს, ხოლო მთავრობამ მისი ასლი წარუდგინა სასამართლოს 2000 წლის 23 მაისს საქმეზე არსებითი მოსმენის დროს. შესაბამისი ნაწილი ასე იკითხება:

„ ... ოთხი გამომძიებელი იქნა გამოყოფილი ნარკოტიკებით მოვაჭრეთა დასაკავებლად ... ისინი სტანდარტულ ფორმაში იყვნენ გამოწყობილნი – ეცვათ საიდენტიფიკაციო უკეტები და ჰქონდათ პირადი იარაღი, აგრეთვე ხელბორკილები და სხვა აღჭურვილობა ეჭვმიტანილის დასაკავებლად ...“

ავტოსადგომზე [ეჭვმიტანილებს] მიუახლოვდნენ გამომძიებლები, რომლებმაც იყვირეს: „სდექ! პოლიცია!“ და ეჭვმიტანილებს ადგილზე გაშეშება უბრძანეს ... გამომძიებლები ბ. და კ. მიუახლოვდნენ [განმცხადებელს] და სცადეს მისი გაჩხრეკა ... [განმცხადებელი] არ დაემორჩილა მათ ბრძანებას და გაქცევა სცადა. გამომძიებლებმა ბ.-მ და კ.-მ ხელი შეუშალეს და დააკავეს იგი. მათ სცადეს „დაყვის იღეთით“ დაეჭირათ იგი ... იყო რა ფიზიკურად ძლიერი, განმცხადებელმა ხელიდან დასხლტომა სცადა. გამომძიებლები განაგრძობდნენ მის ალყაში მოქცევას [განმცხადებლის] გაქცევის აღკვეთის მიზნით. [განმცხადებლის] ფიზიკური ძალის გამო მათ ვერ შეძლეს ალყის შენარჩუნება და, ამდენად, დაუშვეს, რომ იგი [განმცხადებელი] მიწაზე დაეგდოთ. რადგან [განმცხადებელი] კვლავ თავის დაღწევას ცდილობდა, გამომძიებლები იძულებულნი გახდნენ, მიწაზე თავიანთ სიახლოვეს მიეთრიათ. რადგან [განმცხადებელი] წინააღმდეგობას უწევდა და არსებობდა მისი გაქცევის საფრთხე, მათ არ შეეძლოთ უკეთესი ადგილმდებარეობის შერჩევა, სადაც მას არ შეეჭმნებოდა დაზიანების საფრთხე. მათ [განმცხადებელი] მიაგდეს მიწაზე გაჩერებულ მანქანებს შორის. ამ დროს [განმცხადებელმა] თავი გაჩერებული მანქანის ფრთას მიარტყა და ავტოსადგომის გუდრონით

მოპირკეთებულ ზედაპირზე დაეცა. ამასობაში გამოძიებლებმა [განმცხადებელს] ხელბორკილები დაადეს.

ყველა [სამივე] ეჭვმიტანილი წაიყვანეს პოლიციის განყოფილებაში სლოვენ გრადეში. დაკავების დროს [განმცხადებელს] არ გამოუთქვამს რაიმე პრეტენზია ტკივილის ან დაზიანების თაობაზე ...“

8 სექტემბერს, დილის 4 საათსა და 55 წუთზე, [სამივე ეჭვმიტანილი] წაიყვანეს ციხეში ... და 1995 წლის 10 სექტემბერს წარადგინეს ისინი სლოვენი გრადეცის რაიონულ სასამართლოში გამოძიებელი მოსამართლის წინაშე, რომელმაც მიიღო დაპატიმრების შესახებ ბრძანება ...

1995 წლის 9 სექტემბერს [განმცხადებელმა] საჩივარი გამოთქვა, რომ ყბის ტკივილი აწუხებდა ... იგი წაიყვანეს სლოვენი გრადეცის სამედიცინო პუნქტში, სადაც მას დაუდგინდა ქვედა ყბის მოტეხილობა და ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება ...

სპეციალურად მოპოვებული ინფორმაციის საფუძველზე კომისიამ დაასკვნა, რომ გამოძიებლების კ.-ისა და ბ.-ის ქმედება მართლზომიერი იყო და შეესაბამებოდა კანონს. [განმცხადებლისათვის] მიყენებული დაზიანება მოხდა უშუალოდ დაკავების ადგილზე, როდესაც იგი მიწაზე წააქციეს ...

[განმცხადებლის] დაკავებისას გამოძიებლებმა გამოიყენეს იძულების საშუალო ფორმები: ფიზიკური ძალა და ხელბორკილები. ამით ხელი შეუშალეს დაკავებულ პირს დანაშაულის ადგილიდან გაქცევაში. დაზიანება იმან განაპირობა, რომ [განმცხადებელმა] წინააღმდეგობა გაუწია მათ დაკავების დროს და, ამგვარად, გამოძიებლებს არ შეეძლოთ, მიწაზე სხვა ადგილას წაექციათ შედარებით ნაკლები ძალის გამოყენებით.

შედეგის მიუხედავად, კომისია ადგენს, რომ ძალის გამოყენება გამართლებული იყო და შეესაბამებოდა „შინაგან საქმეთა ორგანოების შესახებ კანონის“ 54-ე მუხლსა და „იძულებითი ღონისძიებების გამოყენების შესახებ“ ინსტრუქციის მე-9 და მე-12 მუხლებს ...

15. 2000 წლის 23 მაისით დათარიღებული წერილით მთავრობამ ასევე აცნობა სასამართლოს, მისი მოთხოვნისამებრ, რომ ოპერაციაში მონაწილეობდა პოლიციის ცამეტი ოფიცერი, რომელთაგან ორს ევალებოდა განმცხადებლისთვის ხელბორკილის დადება.

2. განმცხადებლის მიმართ მოპყრობა პატიმრობის დროს

16. დაკავების შემდეგ განმცხადებელი წაიყვანეს სლოვენი გრადეცის პოლიციაში. როგორც [განმცხადებელი] ამტკიცებდა სასამართლოს

წინაშე, მას თავის ტკივილი აწუხებდა და პრობლემები ჰქონდა მხედველობასთან დაკავშირებით, ექიმმა კი იგი პირველად მხოლოდ 1995 წლის 9 სექტემბერს დილით გასინჯა. 1995 წლის 9 სექტემბერს, დღის 2 საათსა და 50 წუთზე, განმცხადებელმა დაწერა და ხელი მოაწერა განცხადებას, რომელშიც, მისი თქმით, პოლიციის მითითების საფუძველზე დაწერა, თითქოს წინა დღით წაიქცა და სახე მანქანის ფრთას დაარტყა.

17. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელმა პირველად ყბის ტკივილზე მიუთითა მხოლოდ 1995 წლის 9 სექტემბერს დილით და ექიმი დაუყოვნებლივ იქნა გამოძახებული. ექიმმა რეკომენდაცია მისცა, რომ განმცხადებელი გამოეკვლიათ სლოვენის გრადეცის სამედიცინო დაწესებულებაში, საიდანაც იგი გადაყვანილი იქნა მარიბორის საავადმყოფოში.

18. სასამართლოს წინაშე წარდგენილი დოკუმენტები მიუთითებს, რომ განმცხადებელი საფუძვლიანად გამოიკვლია მარიბორის საავადმყოფოს ქირურგიის განყოფილების, ყელ-ყურისა და სახის ექიმმა 1995 წლის 9 სექტემბერს. მოხსენებაში ნათქვამი იყო, რომ იგი საავადმყოფოში პოლიციამ მიიყვანა ყბის დაზიანებით. განმცხადებელმა ექიმს უთხრა, რომ მას დაზიანება პოლიციამ მიაყენა, ამ უკანასკნელმა კი აღნიშნა, რომ დაკავებისას განმცხადებელი დაეცა მანქანის ფრთაზე.

19. ექიმმა დაადგინა, რომ განმცხადებელს საფეთქლისა და ქვედა ყბის სახსარი მგრძობიარე იყო ზეწოლისას და მას არ შეეძლო პირის სათანადოდ გაღება. დასკვნაში შემდგომში ნათქვამი იყო, რომ განმცხადებელს აღენიშნებოდა არასწორი თანკბილვა, რადგან მარცხენა მხარეს კბილები გადაადგილებული ჰქონდა. ექიმმა რენტგენზე გააშუქა განმცხადებელი და ყბის ორმაგი მოტეხილობა და სახის კონტურზია დაუდგინა.

20. ექიმმა დაასკვნა, რომ საჭირო იყო ქირურგიული ჩარევა საერთო ანესთეზიით და მიიღო წინასწარი ზომები მომდევნო დღისთვის. მან პოლიციას ნება დართო, რომ ამ ხნის განმავლობაში განმცხადებელი პატიმრობაში დაეტოვებინა.

21. 1995 წლის 10 სექტემბერს განმცხადებელი წაიყვანეს საავადმყოფოში, თუმცა იგი არ დასთანხმდა ოპერაციას, რადგან თვლიდა, რომ მალე გაათავისუფლებდნენ და ოპერაციას გერმანიაში გაიკეთებდა. შეთანხმდნენ, რომ განმცხადებელი გამოეკვლევას კვლავ ჩაიტარებდა 1995 წლის 12 სექტემბერს.

22. 1995 წლის 12 სექტემბერს განმცხადებელს კვლავ ჩაუტარდა გამოკვლევა. მისი განცხადებით, იგი ცუდად გრძობდა თავს და გული ერეოდა. იგი არ დაეთანხმა ექიმის რეკომენდაციას ქირურგიული ჩარევის

შესახებ. ექიმმა ბრძანა, რომ განმცხადებლისათვის ფაფები ეჭმიათ. შემდეგი გამოკვლევა 1995 წლის 18 სექტემბრისთვის დაინიშნა.

23. 1995 წლის 18 სექტემბრის სამედიცინო დასკვნაში აღნიშნული იყო, რომ განმცხადებელი თავს უკეთესად გრძნობდა. თუმცა შედარებით ნაკლებად, მაგრამ მაინც აწუხებდა ტკივილი ღეჭვისა და ჭამის დროს.

24. 1995 წლის 25 სექტემბერს განმცხადებელმა უარი თქვა საავადმყოფოში შემდგომი გამოკვლევის ჩატარებაზე.

25. განმცხადებელს კვლავ ჩაუტარეს გამოკვლევა მარიბორის საავადმყოფოში 1995 წლის 3 ოქტომბერს, 25 და 27 ნოემბერს. მან აღნიშნა, რომ ყბასთან დაკავშირებული პრობლემა ოდნავ გამოუსწორდა, მაგრამ უჩიოდა მუცლის ტკივილსა და სისხლს ესკრემენტში. ექიმებმა სპეციალური დიეტა გამოუწერეს და, საჭიროების შემთხვევაში, შემდგომი გამოკვლევა დაუნიშნეს.

26. 1995 წლის 4 დეკემბერს განმცხადებელს გამოკვლევა ჩაუტარდა მარიბორის საავადმყოფოში. დასკვნაში ნათქვამი იყო, რომ მისი თანკბილვა შეცვლილი იყო და მას ყბა სტკიოდა.

27. 1995 წლის 7 დეკემბერს განმცხადებელს მკურნალობა ჩაუტარდა მარცხენა მტევნის ორ ზედაპირულ ჭრილობაზე, რაც თვითონვე მიაყენა საკუთარ თავს 1995 წლის 3 დეკემბერს, დეპრესიაში ყოფნისას.

28. იუსტიციის სამინისტროსათვის გაგზავნილ წერილში, რომელიც დათარიღებული იყო 1995 წლის 17 დეკემბრით, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ იგი სასტიკად იყო ნაცემი და აწუხებდა ყბის ორმაგი მოტეხილობა. მან განაცხადა, რომ არ ჩაუტარდა სათანადო სამედიცინო მკურნალობა და მოითხოვა 1 000 000 გერმანული მარკა ზიანის ასანაზღაურებლად.

29. შემდეგი სამედიცინო გამოკვლევა განმცხადებელს 1996 წლის 16 იანვარს ჩაუტარდა. ექიმმა გამოუწერა ტკივილგამაყუჩებელი მედიკამენტები და აღნიშნა, რომ იგი საჭიროებდა სპეციალისტის კონსულტაციას ყბის მკურნალობასთან დაკავშირებით.

30. 1996 წლის 23 იანვარს სპეციალისტმა დაასკვნა, რომ განმცხადებლის ყბა მოითხოვდა პროთეზულ რეაბილიტაციას ან თუნდაც ქირურგიულ ჩარევას. რადგან განმცხადებელს სურდა, მკურნალობა გერმანიაში ჩატარებინა, ექიმმა მისცა რეკომენდაცია, შეძლებისდაგვარად სწრაფად გაეგზავნათ გერმანიაში.

31. წლის 5 მარტს განმცხადებელმა ციხის უფროსს მიმართა საჩივრით, რომ აწუხებდა ტკივილი შუა ყურის ანთების გამო და საავადმყოფოში გადაყვანა ითხოვა.

32. 1996 წლის 7 მარტს განმცხადებელმა ექიმს განუცხადა, რომ ძლიერი თავის ტკივილი აწუხებდა და ციხეში არ ჩასტარებია სათანადო სამედიცინო მკურნალობა. კერძოდ, იგი ჩიოდა, რომ მკურნალობის კურსი რეგულარულად არ უტარდებოდა.

33. 1996 წლის 10 ივნისს განმცხადებელმა მარიბორის ციხის უფროსს მიმართა საჩივრით, რომ 8 და 9 ივნისს დაცვამ არ მისცა ტკივილგამაყუჩებელი მედიკამენტები, რომლებიც ექიმმა გამოუწერა, რის შედეგადაც იგი საშინელ ტკივილს განიცდიდა და დასუსტდა.

34. 1996 წლის 20 ივნისს განმცხადებელმა ციხის უფროსს მიმართა საჩივრით, რომ 18 და 19 ივნისს მას არ ჩაუტარდა დანიშნული მკურნალობა. 1996 წლის 30 ივნისსა და 3 ივლისს მან კვლავ საჩივარი გამოთქვა იმასთან დაკავშირებით, რომ უარი ეთქვა მკურნალობაზე. თავის საჩივრებში განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მას უნდოდა სისხლის სამართალწარმოების აღძვრა ციხის თანამშრომლების წინააღმდეგ და ითხოვა, ამ მიზნით პოლიციისათვის მიმართვის ნება მიეცათ.

35. 1996 წლის 4 ივლისს განმცხადებელმა აუწყა მარიბორის უზენაეს სასამართლოს (*Višje sodišče*) მოსამართლეს, რომ იგი განიცდიდა სერიოზულ ტკივილს და მას ტკივილგამაყუჩებლები არარეგულარულად მიეწოდებოდა.

ბ. შესაბამისი გადაწყვეტილებები განმცხადებლის წინასწარ პატიმრობასთან დაკავშირებით

36. 1995 წლის 10 სექტემბერს სლოვენის გრადეცის საოლქო სასამართლოს (*Okrožno sodišče*) გამომძიებელმა მოსამართლემ განმცხადებელს წინასწარი პატიმრობა შეუფარდა.

37. 1995 წლის 3 ოქტომბერს განმცხადებელმა ადვოკატის მეშვეობით გათავისუფლების შესახებ შუამდგომლობა შეიტანა. იგი ამტკიცებდა, რომ არ გაიქცეოდა და გირაოს სახით შესთავაზა 50 000 გერმანული მარკა. განმცხადებელი ასევე ამტკიცებდა, რომ მისი პატიმრობა აღარ იყო აუცილებელი, რადგან მის წინააღმდეგ აღძრულ სისხლის სამართლის საქმეზე არსებული ყველა მოწმე დაიკითხა და ყველა სათანადო მტკიცებულება მოპოვებული იყო.

38. 1995 წლის 6 ოქტომბერს სლოვენის გრადეცის საოლქო სასამართლომ განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობის ვადა 1995 წლის 8 დეკემბრამდე გააგრძელა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 205-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. სასამართლომ აღნიშნა, რომ შეუძლებელი იყო განმცხადებლის საქმის ერთ თვეში გამოძიება.

39. განმცხადებელმა გაასაჩივრა შეფარდებული ზომა. მისი მტკიცებით, მისი პატიმრობის საფუძველი არ არსებობდა და არც სასამართლოს უმსჯელია გათავისუფლების თაობაზე 1995 წლის 3 ოქტომბრის შუამდგომლობასთან დაკავშირებით.

40. 1995 წლის 19 ოქტომბერს მარიბორის უზენაესმა სასამართლომ უარყო საჩივარი. მან აღნიშნა, რომ განმცხადებელი იყო უცხო ქვეყნის მოქალაქე, რომელსაც არ ჰქონდა რაიმე კავშირი სლოვენიაში, და, აქედან გამომდინარე, დაადგინა, რომ არსებობდა მისი გაქცევის საფრთხე. რაც შეეხება განმცხადებლის შუამდგომლობას გირაოთი გათავისუფლების თაობაზე, უზენაესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ეს საკითხი პირველ რიგში საოლქო სასამართლოს უნდა განეხილა.

41. 1995 წლის 26 ოქტომბერს სლოვენი გრადეცის საოლქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლის 1995 წლის 3 ოქტომბრის შუამდგომლობა გათავისუფლების თაობაზე. სასამართლოს არ უმსჯელია იმ გირაოს შესახებ, რაც შესთავაზა განმცხადებელმა სასამართლო პროცესებზე დასასწრებად საკმარისი გარანტიის სახით.

42. 1995 წლის 27 ნოემბერს სლოვენი გრადეცის საოლქო სასამართლომ გააგრძელა განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობის ვადა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 272-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად.

43. 1993 წლის 13 დეკემბერს მარიბორის უზენაესმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლის სააპელაციო საჩივარი ზემოხსენებული გადაწყვეტილების წინააღმდეგ.

44. 1995 წლის 29 ნოემბერს განმცხადებელმა ადვოკატის მეშვეობით კვლავ მიმართა შუამდგომლობით გათავისუფლების თაობაზე. მისი მტკიცებით, არ არსებობდა საქმესთან დაკავშირებული არანაირი საფუძველი მისი პატიმრობისათვის და გირაოს სახით შესთავაზა 50 000 გერმანული მარკა.

45. 1995 წლის 22 დეკემბერს სლოვენი გრადეცის საოლქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლის შუამდგომლობა.

გ. კომისიასთან განმცხადებლის მიმოწერის კონტროლი

46. სლოვენიაში პატიმრობის დროს განმცხადებლის მიმოწერა, მათ შორის მიმოწერა კომისიასთან, კონტროლდებოდა.

დ. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის წინააღმდეგ

47. 1996 წლის 8 იანვარს სლოვენი გრადეცის საოლქო სასამართლომ განმცხადებელს მსჯავრი დასდო ნარკოტიკების უკანონო წარმოებასა და ვაჭრობაში, აგრეთვე კონტრაბანდაში. განმცხადებელს შეეფარდა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა.

48. 1996 წლის 17 აპრილს მარიბორის უზენაესმა სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლის სააპელაციო საჩივარი და, დაეთანხმა რა პროკურორის მოთხოვნას, სასჯელი გაუზარდა ჩვიდმეტ თვემდე თავისუფლების აღკვეთით.

49. 1996 წლის 1 სექტემბერს განმცხადებელი პირობითად გაათავისუფლეს.

II. შესაბამისი შიდა კანონმდებლობა და პრაქტიკა

ა. კონსტიტუცია

50. 26-ე მუხლით უზრუნველყოფილია თითოეული ადამიანის უფლება კომპენსაციაზე ნებისმიერი ზიანის გამო, რომელიც გამომდინარეობს ფიზიკური პირის ან იმ ორგანოს უკანონო ოფიციალური ქმედებიდან, რომელიც ახორციელებს სახელმწიფო ორგანოებისთვის დაკისრებულ ფუნქციებს.

ბ. 1980 წლის კანონი „შინაგან საქმეთა ორგანოების შესახებ“ და 1981 წლის ინსტრუქცია „იძულებითი ღონისძიებების გამოყენების შესახებ“

51. შინაგან საქმეთა ორგანოების შესახებ 1980 წლის 25 ნოემბრის კანონის (*Zakon o notranjih zadevah*) 54-ე მუხლი, რომელშიც ცვლილება იქნა შეტანილი, ნებას აძლევს თანამდებობის პირებს, გამოიყენონ ფიზიკური ძალა თავიანთი უფლებამოსილების აღსრულებისას, როდესაც, *inter alia*, მათ არ შეუძლიათ სხვაგვარად დაძლიონ იმ პირის წინააღმდეგობა, რომელიც არ ემორჩილება კანონიერ ბრძანებებს ან რომელსაც აპატიმრებენ.

52. „იძულებითი ღონისძიებების გამოყენების შესახებ“ (*Navodilo o uporabi prisilnih sredstev*) 1981 წლის 1 სექტემბრის ინსტრუქციის მე-9 მუხლი, რომელშიც ცვლილება იქნა შეტანილი, ითვალისწინებს, რომ, *inter alia*, ფიზიკური ძალის გამოყენება შინაგან საქმეთა შესახებ 1980 წლის კანონის 54-ე მუხლში ჩამოთვლილ შემთხვევებში ზოგადად უნდა შეიზღუდოს განსაკუთრებული დაკავების შემთხვევებამდე. როდესაც თანამდებობის უფლებამოსილი პირი მიიჩნევს, რომ ასეთი საშუალება არ არის საკმარისი, მას შეუძლია გამოიყენოს ფიზიკური ძალა ან რეზინის ხელკეტი. ნებისმიერ შემთხვევაში მათი გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ იმ ფარგლებში, რაც უკიდურესად აუცილებელია წინააღმდეგობის

დასაძლევად ან თავდასხმის აღსაკვეთად და ძალის გამოყენებამ არ უნდა გამოიწვიოს ადამიანისადმი ცუდად მოპყრობა.

53. „იძულებითი ღონისძიებების გამოყენების შესახებ“ ინსტრუქციის მე-12 მუხლი ნებას აძლევს თანამდებობის უფლებამოსილ პირებს, ხელბორკილები დაადონ პირს ან შეზღუდონ იგი სხვა საშუალებით, თუ არსებობს გონივრული ვარაუდი, რომ შესაბამისი პირი აქტიურ წინააღმდეგობას გაუწევს მათ ან გაქცევას შეეცდება.

გ. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

54. 205-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი ითვალისწინებს, რომ გამომძიებელ მოსამართლეს შეუძლია წინასწარი პატიმრობა შეუფარდოს პირს არა უმეტეს ერთ თვის ვადით დაკავების მომენტიდან. ამ პერიოდის ამოწურვის შემდეგ პირი პატიმრობაში შეიძლება დარჩეს მხოლოდ პატიმრობის ვადის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილების საფუძველზე.

55. 205-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, ამგვარი გადაწყვეტილება უნდა გამოიტანოს სასამართლომ, ხოლო პატიმრობის ვადის გაგრძელება შესაძლებელია არა უმეტეს ორი თვით.

56. 211-ე მუხლის მე-3 პუნქტი ითვალისწინებს, რომ დაკავებულ პირს შეუძლია მიმოწერა ჰქონდეს ან სხვაგვარი კავშირი დაამყაროს ციხის გარეთ მყოფ ადამიანებთან იმ გამომძიებელი მოსამართლის ზედამხედველობის ქვეშ, რომელიც მის საქმეს აწარმოებს. ამ უკანასკნელს შეუძლია აუკრძალოს პატიმარს წერილების გაგზავნა, მიღება ან სხვა სახის კონტაქტები, რასაც შეუძლია ზეგავლენა მოახდინოს მის წინააღმდეგ აღძრულ სისხლის სამართალწარმოებაზე. თუმცა დაუშვებელია, დაკავებულ პირს ხელი შეეშალოს განაცხადების ან საჩივრების გაგზავნაში.

57. 213-ე (ბ) მუხლი ამოქმედდა 1998 წლის 23 ოქტომბერს. მე-3 პუნქტი უფლებას აძლევს ომბუდსმენსა და მის მოადგილეებს, მოინახულონ დაკავებული პირები და აწარმოონ მათთან მიმოწერა გამომძიებელი მოსამართლისათვის წინასწარი შეტყობინებისა და ამ უკანასკნელის ან სხვა თანამდებობის პირის ზედამხედველობის გარეშე. ეს დებულება ანალოგიურად გამოიყენება დაკავებულ პირსა და ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს შორის მიმოწერასთან მიმართებაში.

58. 272-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, როდესაც ხდება საბრალდებო დასკვნის წარდგენა წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პირისთვის და იმ პირობით, რომ იგი არ შეიცავს წინადადებას აღნიშნული პირის გათავისუფლების თაობაზე, სასამართლომ უნდა შეისწავლოს საკუთარი ინიციატივით საბრალდებო დასკვნის წარდგენიდან სამი დღის განმავლობაში, არსებობს თუ არა საკმარისი

საფუძველი ბრალდებულის პატიმრობის ვადის გასაგრძელებლად და გამოიტანოს გადაწყვეტილება წინასწარი პატიმრობის ვადის გაგრძელების ან დაკავებული პირის გათავისუფლების თაობაზე.

59. 542-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი ითვალისწინებს კომპენსაციის უფლებას იმ პატიმრებისათვის, რომელთა საქმეებიც ჯერ არ გადასცემია სასამართლოს ან რომლებიც გაამართლეს ან გაათავისუფლეს სასამართლო პროცესის შემდეგ, იმ პირებისთვის, რომლებმაც მოიხადეს შემდგომში შემცირებული ან გაუქმებული სასჯელი და აგრეთვე იმათთვის, ვინც დააკავეს ან დააპატიმრეს შეცდომისა თუ უკანონო ქმედების შედეგად ან რომელთა წინასწარი პატიმრობის ვადა გადასცილდა იმ პატიმრობის ვადას, რომელიც მათ შეეფარდათ სასჯელის სახით.

სამართალი

I. მთავრობის პირველადი პრეტენზიები

ა. დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებების ამოწურვა

60. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელს არ მიუმართავს საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის (*Ustavno sodišče*) კონსტიტუციური სარჩელით კომპენსაციის თაობაზე, რასაც ითვალისწინებს კონსტიტუციის 26-ე მუხლი. მთავრობის დასკვნით, განმცხადებელმა არ ამოწურა დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალება, როგორც ამას კონვენციის 35-ე მუხლი (ძველი რედაქციით 26-ე მუხლი) ითვალისწინებს.

61. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობას ზემოხსენებული პრეტენზია არ წამოუყენებია, როგორც ეს უნდა გაეკეთებინა, კომისიის მიერ განაცხადის არსებით განხილვაზე დასაშვებობის საკითხის განხილვისას (იხ. პუნქტი 4). აქედან გამომდინარე, ადგილი აქვს საპროცესო გადახვევას (*inter alia*, იხ. საქმეზე *Nikolova v. Bulgaria [GC]* გამოტანილი განჩინება, განაცხადი № 31195/96, პუნქტი 44, ECHR 1999-II).

ბ. იმ საჩივრების განხილვა, რომლებიც არ წამოუყენებია განმცხადებელს

62. მთავრობა აპროტესტებდა, რომ კომისიამ განიხილა საქმის ფაქტობრივი გარემოებები კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტების შესაბამისად იმ ფაქტის მიუხედავად, რომ განმცხადებელი არ ეყრდნობოდა ამ დებულებებს თავის განაცხადში.

63. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის ორგანოებს კონვენციის მოთხოვნების მთლიანობის ჭრილში აქვთ იურისდიქცია, განიხილონ ის გარემოებები, რომლებსაც ასაჩივრებს განმცხადებელი. ამ ამოცანის განხორციელებისას ისინი უფლებამოსილნი არიან, საქმეზე არსებულ ფაქტებს მისცენ თავისუფალი სამართლებრივი შეფასება, განმცხადებლისაგან განსხვავებით, ან, საჭიროების შემთხვევაში, ფაქტები დაინახონ განსხვავებულ ჭრილში (იხ., *inter alia*, საქმეზე *Camenzind v. Switzerland* გამოტანილი განჩინება, 1997 წლის 16 დეკემბერი, მოხსენებები განჩინებებსა და გადაწყვეტილებებზე 1997-VIII, გვ. 2895-96, პუნქტი 50).

64. სასამართლოს იურისდიქციის ფარგლები იმ საქმეებთან მიმართებაში, რომლებიც არსებითად განიხილა კომისიამ, განსაზღვრულია კომისიის გადაწყვეტილებით, რომლის თანახმადაც განაცხადი დაშვებულად გამოცხადდა (იხ. საქმე *Thlimmenos v. Greece [GC]*, განაცხადი № 34369/97, პუნქტი 28, ECHR 2000-IV). ამასთანავე, სასამართლოს წინაშე სამართალწარმოებისას განმცხადებელი ამტკიცებდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტების დარღვევას. აქედან გამომდინარე, სასამართლოს აქვს იურისდიქცია, განიხილოს აღნიშნული საჩივრები.

II. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

65. განმცხადებლის მტკიცებით, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას. აღნიშნული მუხლის თანახმად:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებროს წამებას ან არაადამიანურ თუ დამამცირებელ მოპყრობას ან დასჯას.“

66. სასამართლოს წინაშე სამართალწარმოებისას განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ დაკავების დროს სლოვენიის პოლიციამ სხეულის მძიმე დაზიანება მიაყენა და მას არ ჩაუტარდა სათანადო სამედიცინო მკურნალობა შემდგომი პატიმრობის განმავლობაში.

67. მთავრობის მტკიცებით, პოლიციამ დაკავების დროს ძალა მხოლოდ იმ ფარგლებში გამოიყენა, რაც აუცილებელი იყო განმცხადებლის საქციელიდან გამომდინარე. მან აგრეთვე გააპროტესტა განმცხადებლის ბრალდებები არასაკმარისი მკურნალობის თაობაზე. კერძოდ, მთავრობამ მიუთითა, რომ განმცხადებელმა უარი თქვა ექიმების მიერ რეკომენდებულ ქირურგიულ ჩარევაზე.

1. განმცხადებლისადმი სავარაუდო ცუდად მოპყრობა დაკავების დროს

68. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მხარეებმა არ გააპროტესტეს ის ფაქტი, რომ, როგორც სამედიცინო დასკვნიდან ჩანს, განმცხადებელს

დაზიანება მიაყენეს დაკავების დროს. თუმცა მომხდართან დაკავშირებით განმცხადებლისა და მთავრობის მიერ განსხვავებული ვერსიები იქნა წარმოდგენილი (იხ. პუნქტები 12-15).

69. სასამართლოს მიერ დადგენილი პრეცედენტული სამართლის თანახმად, ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა და შემოწმება იმ საქმეებზე, რომლებიც თავდაპირველად კომისიამ განიხილა, უპირატესად ამ უკანასკნელის საქმეა. მართალია, სასამართლო არ არის ვალდებული, დაეყრდნოს კომისიის მიერ დადგენილ ფაქტებს და მას თავისუფლად შეუძლია თავად შეაფასოს მის წინაშე წარდგენილი მასალები, ამ უფლებამოსილებას იგი მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში იყენებს (იხ. საქმეზე *Kaya v. Turkey* გამოტანილი განჩინება, 1998 წლის 19 თებერვალი, მოხსენებები 1998-I, გვ. 321, პუნქტი 75).

70. კომისიას არ შეეძლო დაეხატა იმ ფაქტობრივი გარემოებების სრული სურათი, რომლებშიც განმცხადებელმა დაზიანება მიიღო. მან საბოლოო დასკვნაში აღნიშნა, რომ, არაერთგზის თხოვნის მიუხედავად, მთავრობას არანაირად არ დაუსაბუთებია თავისი არგუმენტები, რომ განმცხადებელმა დაზიანება შემთხვევით მიიღო. მე-3 მუხლის დარღვევის დადგენისას კომისია ძირითადად დაეყრდნო არგუმენტს, საქმეზე *Ribitsch v. Austria* (1995 წლის 4 დეკემბრის განჩინება, სერია A № 336, გვ. 26, პუნქტი 38) მითითებით, რომ მთავრობამ ვერ შეძლო დაზიანების დასაბუთება და ისეთი მტკიცებულების წარმოდგენა, რომელიც ეჭვქვეშ დააყენებდა განმცხადებლის ახსნა-განმარტებას.

71. სასამართლო აღნიშნავს, რომ სავარაუდო ცუდად მოპყრობას, რომელსაც შედეგად დაზიანება მოჰყვა, ადგილი ჰქონდა განმცხადებლის დაკავებისას და არა მას შემდეგ, რაც იგი წინასწარ პატიმრობაში იქნა აყვანილი. ამგვარად, საქმე განსხვავებული უნდა იქნეს *Ribitsch*-ის საქმისაგან, როდესაც განმცხადებელმა დაზიანება განიცადა პატიმრობის დროს. მეორე მხრივ, საქმე განსხვავებული უნდა იქნეს, აგრეთვე, საქმისაგან *Klaas v. Germany* (1993 წლის 22 სექტემბრის განჩინება, სერია A № 269, გვ. 16-18, პუნქტები 26-30), რომელიც ეხებოდა ნაკლებად მძიმე დაზიანებას, რომელსაც ადგილი ჰქონდა დაკავების ოპერაციის დროს, მაგრამ ეროვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს ფაქტები მას შემდეგ, რაც მიეცათ შესაძლებლობა, უშუალოდ დაეკითხათ მოწმეები და შეეფასებინათ მათი სარწმუნოება.

72. მოცემულ შემთხვევაში განმცხადებელი არ დაუკავებიათ შემთხვევითი ოპერაციის დროს, რომელსაც შეიძლებოდა გაუთვალისწინებელი შედეგი მოჰყოლოდა, რაზეც პოლიცია წინასწარი მომზადების გარეშე მოახდენდა რეაგირებას. სასამართლოს წინაშე წარდგენილი დოკუმენტები მიუთითებს, რომ პოლიციამ წინასწარ დაგეგმა დაკავების ოპერაცია და რომ მას საკმარისი დრო ჰქონდა, შეეფასებინა შესაძლო რისკი და მიეღო ყველა აუცილებელი ზომა დაკავების

ოპერაციის ჩასატარებლად. ოპერაციაში მონაწილეობდა ცამეტი პოლიციელი და ისინი რიცხოვნობად აღემატებოდნენ სამ ექვმიტანილს, რომლებიც უნდა აეყვანათ. უფრო მეტიც, განმცხადებელს არ შეუშინებია პოლიციის ოფიცრები, მაგალითად, იარაღის აშკარა ტარებით ან მათზე თავდასხმით. ამის საპირისპიროდ, განმცხადებლისთვის მიყენებული განსაკუთრებით მძიმე დაზიანებისა და იმის გათვალისწინებით, რომ სადავო ფაქტები არ დაუდგენია ეროვნულ სასამართლოს, მთავრობას ეკისრება მტკიცების ტვირთი, წარმოადგინოს დამაჯერებელი არგუმენტები, რომ ძალის გამოყენება არ იყო გადაჭარბებული.

73. 2000 წლის 23 მაისს, საქმის არსებითად განხილვის შემდეგ, მთავრობამ სასამართლოს წარუდგინა 1996 წლის 8 მარტით დათარიღებული დასკვნა პოლიციის ქმედებაზე განმცხადებლის დაკავებისას. ეს მოხსენება არ წარუდგენიათ კომისიის წინაშე საქმის განხილვის დროს. მთავრობამ დაასკვნა, რომ გამოძიებლები მოქმედებდნენ კანონის შესაბამისად და ძალის გამოყენება აუცილებელი გახდა განმცხადებელმა, რომელიც წინააღმდეგობას უწევდა მათ (იხ. პუნქტი 14).

74. სასამართლო აღნიშნავს, რომ გამოძიების ჩატარების შესახებ ბრძანება გაცემული იქნა ხუთი თვის შემდეგ ინციდენტიდან, რომელსაც ადგილი ჰქონდა 1995 წლის 8 სექტემბერს. გამოძიება ჩატარდა სლოვენი გრადეცის პოლიციის ადმინისტრაციაში, რომლის წევრებიც მონაწილეობდნენ განმცხადებლის დაკავების ოპერაციაში. დასკვნა არ აკონკრეტებს, თუ რა ინფორმაციასა და მტკიცებულებებს ეფუძნება იგი. კერძოდ, დასკვნიდან არ ჩანს, რომ მისმა ავტორებმა მოუსმინეს განმცხადებელს, მასთან ერთად დაკავებულ სხვა პირებსა ან რომელიმე სხვა მოწმეს პოლიციელების გარდა. უფრო მეტიც, მთავრობამ ვერ ახსნა, თუ რატომ გახდა დასკვნა ხელმისაწვდომი მხოლოდ სამართალწარმოების საბოლოო ეტაპზე.

75. კომისიის წინაშე სამართალწარმოებისას მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელმა დაზიანება მიიღო, როდესაც თავი მანქანის ბამპერზე დაარტყა (იხ. კომისიის 1999 წლის 23 აპრილის დასკვნის 21-ე პუნქტი). თუმცა პოლიციის 1996 წლის 8 მარტის დასკვნა მიუთითებს, რომ განმცხადებელმა სახე დაარტყა გაჩერებული მანქანის ფრთას და ავტოსადგომის გუდრონით მოპირკეთებულ ზედაპირს (იხ. ზემოთ, პუნქტი 14). მთავრობამ არ ახსნა ეს შეუსაბამობა.

76. სასამართლო იხსენებს, რომ განმცხადებელს აწუხებდა ყბის ორმაგი მოტეხილობა, ისევე, როგორც სახის კონტუზია. მიყენებული მძიმე დაზიანების გათვალისწინებით, აგრეთვე ზემოხსენებულ დასკვნაში განვითარებული მსჯელობის მიუხედავად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობას არ წარმოუდგენია დასაბუთებული ან სარწმუნო არგუმენტაცია, რაც ძირეულად ახსნიდა ან გაამართლებდა დაკავების

ოპერაციის დროს ძალის გამოყენების ხარისხს. შესაბამისად, გამოყენებული ძალა იყო გადაჭარბებული და გაუმართლებელი მოცემულ გარემოებებში.

77. ძალის ამგვარ გამოყენებას შედეგად მოჰყვა დაზიანება, რომელმაც განმცხადებელს უდავოდ მიაყენა სერიოზული ტანჯვა, რომელიც შინაარსით არადამიანურ მოპყრობას უთანაბრდებოდა.

78. ამგვარად, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას იმ მოპყრობის გამო, რომელსაც განმცხადებელი დაექვემდებარა დაკავების დროს.

2. განმცხადებლისადმი სავარაუდო ცუდად მოპყრობა პატიმრობაში ყოფნის დროს

79. განმცხადებელს სასამართლოს წინაშე არ გაუსაჩივრებია მთავრობის არგუმენტი, რომ ექიმი დაუყოვნებლივ იქნა გამოძახებული მას შემდეგ, რაც მან მოითხოვა სამედიცინო შემოწმება 1995 წლის 9 სექტემბერს, დილით. გარდა ამისა, წარმოდგენილი დოკუმენტები მიუთითებს, რომ ამ დღიდან განმცხადებელს რეგულარულად სინჯავდნენ ექიმები და რომ მან თვითონ განაცხადა უარი სპეციალისტების მიერ რეკომენდებულ ქირურგიულ ჩარევაზე. ამგვარად, სასამართლო ადგენს, რომ ამ თვალსაზრისით არ წამოიჭრება საკითხი კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად.

80. სასამართლოს აზრით, მოპყრობა, რომელსაც განმცხადებელი დაექვემდებარა ციხეში, კერძოდ, ის, რომ ციხის თანამშრომლებმა ვერ შეძლეს, მიეწოდებინათ მისთვის ტკივილგამაყუჩებელი საშუალებები რამდენიმე შემთხვევაში, არ აღწევდა სიმკაცრის ხარისხს, რომელიც იმ დასკვნამდე მიგვიყვანდა, რომ ადგილი ჰქონდა მე-3 მუხლით გათვალისწინებული უფლების დარღვევას.

81. შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას განმცხადებლის მოპყრობის გამო მისი პატიმრობის დროს.

III. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

82. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ წინასწარი პატიმრობის საწყის ეტაპზე სლოვენის სასამართლოებს სწრაფად არ გადაუწყვეტიათ მისი შუამდგომლობები გათავისუფლების თაობაზე. იგი ამტკიცებდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 მუხლის დარღვევას. ამ მუხლის მიხედვით:

„დაკავებით ან დაპატიმრებით თავისუფლება აღკვეთილ ყველა პირს უფლება აქვს სასამართლო პროცესზე, რომლითაც სასამართლოს მიერ

სწრაფად გადაწყდება დაპატიმრების კანონიერება და გაიცემა ბრძანება გათავისუფლებაზე, თუ დაპატიმრება არ არის კანონიერი.“

83. მთავრობის მტკიცებით, 1995 წლის 6-19 ოქტომბერს ორი ინსტანციის სასამართლოებმა განიხილეს განმცხადებლისთვის წინასწარი პატიმრობის ვადის გაგრძელების საკითხი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 205-ე მუხლის შესაბამისად. ამ საკითხის განხილვას იგივე ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძველი ჰქონდა, რაც გათავისუფლების თაობაზე განმცხადებლის 1995 წლის 3 ოქტომბრის შუამდგომლობას. ამდენად, მთავრობის აზრით, არ არსებობდა იმის აუცილებლობა, რომ შუამდგომლობა გათავისუფლების თაობაზე ცალკე განეხილათ განმცხადებლისთვის პატიმრობის ვადის გაგრძელების თაობაზე საკითხის გადაწყვეტამდე. ყოველ შემთხვევაში, „სწრაფად“ განხილვის მოთხოვნა დაცული იქნა.

84. სასამართლო იმეორებს, რომ მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი, უზრუნველყოფს რა თავისუფლებაადკვეთილი პირებისათვის უფლებას, სამართალწარმოების მეშვეობით გაასაჩივრონ თავისუფლების აღკვეთის კანონიერება, აგრეთვე ითვალისწინებს მათ უფლებას, სამართალწარმოების დაწყების შემდეგ, სასამართლოს მიერ პატიმრობის კანონიერების სწრაფად გადაწყვეტაზე და მის შეწყვეტაზე, თუ ის არის კანონიერი (იხ. *Musiał v. Poland [GC]*, № 24557/94, პუნქტი 43, *ECHR* 1999-II). საკითხი იმის თაობაზე, იქნა თუ არა დაცული პირის უფლება მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად, განხილული უნდა იქნეს თითოეულ საქმეზე არსებული გარემოებების ჭრილში (იხ., *mutatis mutandis*, საქმეზე *The R.M.D. v. Switzerland* გამოტანილი განჩინება, 1997 წლის 26 სექტემბერი, მოხსენებები 1997-VI, გვ. 2013, პუნქტი 42).

85. წინამდებარე საქმეში განმცხადებელმა გათავისუფლების თაობაზე პირველი შუამდგომლობა 1995 წლის 3 ოქტომბერს შეიტანა. სლოვენის გრადეცის საოლქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა ეს შუამდგომლობა 1995 წლის 26 ოქტომბერს, ანუ ოცდასამი დღის შემდეგ. 1995 წლის 29 ნოემბერს განმცხადებელმა კვლავ შეიტანა შუამდგომლობა გათავისუფლების თაობაზე. 1995 წლის 22 დეკემბერს, ოცდასამი დღის შემდეგ, სლოვენის გრადეცის საოლქო სასამართლომ კვლავ არ დააკმაყოფილა იგი.

86. სასამართლო ადგენს, რომ გათავისუფლების თაობაზე შუამდგომლობები, რომლებიც განმცხადებელმა შეიტანა 1995 წლის 3 ოქტომბერსა და 29 ნოემბერს, არ იქნა განხილული „სწრაფად“, როგორც ამას მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი მოითხოვს.

87. ის ფაქტი, რომ მარიბორის უზენაესმა სასამართლომ განიხილა განმცხადებლის საჩივრები პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ 1995 წლის 6 ოქტომბერსა და 27 ნოემბერს გამოტანილ გადაწყვეტილებებზე

წინასწარი პატიმრობის ვადის გაგრძელების თაობაზე, არ ახდენს გავლენას ამ დასკვნაზე. ფაქტობრივად, 1995 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით მარიბორის უზენაესმა სასამართლომ ცალსახად განაცხადა, განმცხადებლის საჩივრის საპასუხოდ, რომ 1995 წლის 3 ოქტომბრის შუამდგომლობა გათავისუფლების თაობაზე უნდა განეხილა სლოვენის გრაფიკის საოლქო სასამართლოს (იხ. პუნქტი 40). ამგვარად, სამართალწარმოება გათავისუფლების თაობაზე განმცხადებლის შუამდგომლობებთან დაკავშირებით დამოუკიდებელი იყო იმ სამართალწარმოებისაგან, რომელიც წინასწარი პატიმრობის ვადის გაგრძელებას შეეხებოდა და აღძრული იქნა სლოვენის ხელისუფლების მიერ საკუთარი ინიციატივით.

88. შესაბამისად, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევას.

IV. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

89. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევასთან მიმართებაში, რომელიც ზემოთ იქნა დადგენილი, მას არ ჰქონდა აღსრულებადი უფლება კომპენსაციაზე. იგი მიუთითებდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტის დარღვევაზე. აღნიშნული მუხლის მიხედვით:

„ყველას, ვინც არის დაკავების ან დაპატიმრების მსხვერპლი ამ მუხლის დებულებათა დარღვევით, აქვს აღსრულებადი უფლება კომპენსაციაზე.“

90. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ საქმე არ წამოჭრიდა საკითხს მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის ჭრილში, რადგან განმცხადებლის უფლებები, რომლებსაც ითვალისწინებს კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი, დაცული იყო.

91. სასამართლო აღნიშნავს, რომ კონსტიტუციის 26-ე მუხლი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 542-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამის ნაწილებთან ერთად, ითვალისწინებს კომპენსაციის უფლებას იმ შემთხვევებში, როდესაც თავისუფლების აღკვეთა უკანონო იყო ან შეცდომის შედეგს წარმოადგენდა. ამგვარად, არაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ განმცხადებლისთვის პატიმრობის ვადის გაგრძელება, კერძოდ, გათავისუფლების თაობაზე შუამდგომლობებზე უარი, იყო უკანონო ან შეცდომის შედეგი სლოვენის კანონმდებლობის მიზნებისათვის.

92. აღნიშნულ გარემოებებში სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის უფლება კომპენსაციაზე კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევასთან მიმართებაში არ ყოფილა დაცული საკმარისი ხარისხის განსაზღვრულობით (იხ. საქმეზე *Sakik and Others v. Turkey*

გამოტანილი განჩინება, 1997 წლის 26 ნოემბერი, მოხსენებები 1997-VII, გვ. 2626, პუნქტი 60).

93. შესაბამისად, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევას.

V. კონვენციის მე-8 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

94. სასამართლოს წინაშე განმცხადებელი ჩიოდა, რომ კომისიასთან მისი მიმოწერა ყოველად გაუმართლებელ შემოწმებას ექვემდებარებოდა. იგი ამტკიცებდა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას. ამ მუხლის მიხედვით:

„1. ყველას აქვს უფლება, პატივი სცენ მის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას, მის საცხოვრებელსა და მის მიმოწერას.

2. დაუშვებელია საჯარო ხელისუფლების ჩარევა ამ უფლების განხორციელებაში, გარდა ისეთი ჩარევისა, რაც დაშვებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ან ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებისათვის ან უწყესრიგობის ან დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ჯანმრთელობის ან ზნეობის ან სხვათა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვისათვის.“

95. მთავრობის მტკიცებით, კომისიასთან განმცხადებლის მიმოწერის შემოწმება განხორციელდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 211-ე მუხლის შესაბამისად. მთავრობის თქმით, 1998 წლის 23 ოქტომბერს ამოქმედებული სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 213-ე (ბ) მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად სლოვენიაში გაუქმდა თავისუფლებააღკვეთილ პირებსა და ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს შორის მიმოწერის შემოწმება.

96. სასამართლო ადგენს, რომ კომისიასთან განმცხადებლის მიმოწერის შემოწმება უთანაბრდება მე-8 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებულ უფლებებში ჩარევას.

97. ზემოხსენებული ჩარევა რომ არ ეწინააღმდეგებოდეს მე-8 მუხლს, იგი უნდა იყოს „დაშვებული კანონით“, ემსახურებოდეს მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ კანონიერ მიზანს და უნდა იყოს „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“ აღნიშნული მიზნის მისაღწევად (იხ. საქმეზე *Silver and Others v. the United Kingdom* გამოტანილი განჩინება, 1983 წლის 25 მარტი, სერია A № 61, გვ. 32 პუნქტი 84, და საქმეზე *Petra v. Romania* გამოტანილი განჩინება, 1998 წლის 23 სექტემბერი, მოხსენებები 1998-VII, გვ. 2853, პუნქტი 36).

98. ჩარევას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, კერძოდ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 211-ე მუხლის მე-3 პუნქტი. შესაბამისად, შეიძლება მიჩნეული იქნეს, რომ იგი „უწესრიგობის ან დანაშაულის თავიდან აცილების“ კანონიერ მიზანს ემსახურებოდა.

99. რაც შეეხება ჩარევის აუცილებლობას, სასამართლო ადგენს, რომ არ არსებობდა რაიმე აუცილებელი საფუძველი იმ მიმოწერის შემოწმებისათვის, რომლის კონფიდენციალურობის დაცვა მნიშვნელოვანი იყო (იხ. საქმეზე *Campbell v. the United Kingdom* გამოტანილი განჩინება, 1992 წლის 25 მარტი, სერია A № 233, გვ. 22, პუნქტი 62). შესაბამისად, ჩარევა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტის მნიშვნელობით.

100. სასამართლომ აღნიშნა, რომ 1998 წლის 23 ოქტომბერს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 213-ე (ბ) მუხლის მე-3 პუნქტის ამოქმედების შემდეგ თავისუფლებაადკვეთილ პირებსა და სასამართლოს შორის მიმოწერის შემოწმება გაუქმდა. მაგრამ ეს არ ცვლის წინამდებარე საქმეში არსებულ მდგომარეობას.

101. აქედან გამომდინარე, ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას.

VI. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

102. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკერელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

ა. მატერიალური ზიანი

103. განმცხადებელმა პრეტენზია განაცხადა 174 897 გერმანულ მარკაზე, მიუთითებდა რა ძირითადად მისი პარტნიორის მიერ დაკარგულ შემოსავალსა და გაწეულ ხარჯებზე, როდესაც მას უვლიდა სლოვენიაში, მისი პარტნიორის მანქანის ჩამორთმევაზე სლოვენის ხელისუფლების ორგანოების მიერ და მისი კუთვნილი აქციების გაუფასურებაზე სლოვენიაში მისი პატიმრობის დროს.

104. მთავრობამ გააპროტესტა ეს პრეტენზია, რადგან დაუსაბუთებლად მიიჩნია.

105. სასამართლო ვერ ხედავს პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირს კონვენციით გათვალისწინებულ უფლებათა დარღვევების დადგენასა და განცხადებულ მატერიალურ ზიანს შორის. ამდენად, ამ კუთხით არ არსებობს კომპენსაციის მიკუთვნების არანაირი საფუძველი.

ბ. არამატერიალური ზიანი

106. განმცხადებელი კომპენსაციის სახით მოითხოვდა 1 000 000 გერმანულ მარკას სლოვენიის ხელისუფლების მოპყრობის შედეგად მიყენებული ტკივილისა და ტანჯვისათვის.

107. მთავრობამ ეს თანხა გადაჭარბებულად მიიჩნია. მისი მტკიცებით, განმცხადებელი თავად იყო პასუხისმგებელი ყბის დაზიანებისათვის, გარდა ამისა, მან უარი განაცხადა ქირურგიულ ჩარევაზე.

108. სასამართლო აზრით, განმცხადებლისთვის მიყენებულ დაზიანებას უნდა გამოეწვია სერიოზული ტკივილი. თუმცა ამ კუთხით ზიანის შეფასებისას სასამართლომ მხედველობაში უნდა მიიღოს ის ფაქტი, რომ განმცხადებელმა არ ისურვა სათანადო მკურნალობის ჩატარება სლოვენიაში მიყენებული დაზიანებისათვის, მიუხედავად იმისა, რომ, სამედიცინო ექსპერტების აზრით, ქირურგიული ჩარევა აუცილებელი იყო (იხ. პუნქტები 20-30). სასამართლო, ახდენს რა შეფასებას თანასწორობის პრინციპის საფუძველზე, განმცხადებელს მიაკუთვნებს 25 000 გერმანულ მარკას.

გ. ხარჯები და გაწეული დანახარჯები

109. განმცხადებელი მოითხოვდა 23 700 გერმანულ მარკას შემდეგი გადაანაწილებით:

ა) 16 500 გერმანული მარკა იმ ადვოკატების ანაზღაურებისათვის, რომლებიც განმცხადებელს სლოვენიაში სისხლის სამართალწარმოების ეტაპზე წარმოადგენდნენ;

ბ) 7 200 გერმანული მარკა სატელეფონო საუბრებისათვის, რაც განახორციელა მისმა პარტნიორმა, როდესაც ცდილობდა განმცხადებლის უფლებების დაცვას როგორც სლოვენიაში, ისე კომისიის წინაშე.

110. მთავრობამ განაცხადა, რომ ხარჯები დაუსაბუთებელი იყო.

111. სასამართლო კვლავ აღნიშნავს, რომ კონვენციის 41-ე მუხლის შესაბამისად ანაზღაურების მიზნით უნდა დადგინდეს, რომ ხარჯები რეალურად და საჭიროებისამებრ იქნა გაღებული გონივრული ოდენობით (იხილეთ, *inter alia*, საქმე *Jėčius v. Lithuania*, № 34578/97, პუნქტი 112, *ECHR 2000-IX*).

სასამართლო არ ეთანხმება იმას, რომ განმცხადებლის პარტნიორის ხარჯები შეიძლება მიჩნეული იქნეს საჭიროებისამებრ გაღებულად კონვენციის დარღვევის თავიდან აცილების ან გამოსწორების კუთხით.

რაც შეეხება ადვოკატების ანაზღაურების თანხებს, ისინი უპირატესად შეეხებოდა განმცხადებლის სისხლის სამართლის ბრალდებისაგან დაცვას სლოვენის ხელისუფლების ორგანოების წინაშე, რაც არ ყოფილა ევროპული სასამართლოს განხილვის საგანი.

სასამართლო აგრეთვე აღნიშნავს, რომ ევროპის საბჭომ ბ-ნ რებოკს გადაუხადა 17 098,12 ფრანგული ფრანკი სამართლებრივი დახმარების სახით.

ახდენს რა შეფასებას სამართლიანობის პრინციპის საფუძველზე, სასამართლო განმცხადებელს მიაკუთვნებს 7 000 გერმანულ მარკას დამატებითი ღირებულების ნებისმიერ გადასახადთან ერთად, რომელიც შეიძლება დაეკისროს ამ თანხას, გამოკლებული 17 098,12 ფრანგული ფრანკი, რაც გადაუხადა ევროპის საბჭომ სამართლებრივი დახმარების სახით.

დ. საურავი

112. სასამართლოსთვის ხელმისაწვდომი ინფორმაციის შესაბამისად, საპროცენტო განაკვეთი, რომელიც დადგენილია გერმანიაში წინამდებარე განჩინების მიღების დღისათვის, არის წლიური 4%.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, სასამართლო

1. ერთხმად *უარყოფს* მთავრობის პირველად პრეტენზიებს;
2. *ადგენს* ექვსი ხმით ერთის წინააღმდეგ, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას განმცხადებლის მიმართ დაკავების დროს მოპყრობის გამო;
3. ერთხმად *ადგენს*, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას განმცხადებლის მიმართ პატიმრობის დროს მოპყრობის გამო;
4. ერთხმად *ადგენს*, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევას;
5. ერთხმად *ადგენს*, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტის დარღვევას;

6. ერთხმად ადგენს, რომ აღგილი ჰქონდა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას;

7. ერთხმად ადგენს, რომ

(ა) მოპასუხე სახელმწიფომ სამი თვის ვადაში განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს: 25 000 (ოცდახუთი ათასი) გერმანული მარკა განცდილი არამატერიალური ზიანისათვის და 7 000 (შვიდი ათასი) გერმანული მარკა ხარჯებისა და გაწეული დანახარჯებისათვის დამატებითი ღირებულების ნებისმიერ გადასახადთან ერთად, რომელიც შეიძლება დაეკისროს ამ თანხას, გამოკლებული 17 098,12 (ჩვიდმეტი ათას ოთხმოცდათვრამეტი ფრანგული ფრანკი და თორმეტი ცენტი) ფრანგული ფრანკი, რაც გადახდილი უნდა იქნეს გერმანული მარკით წინამდებარე განჩინების გამოტანის დღისთვის მოქმედი განაკვეთით;

(ბ) ზემოხსნებული სამი თვის ვადის გასვლის შემდეგ მორიგებამდე გადახდილი უნდა იქნეს მარტივი პროცენტი წლიური 4%-იანი განაკვეთით.

8. უარყოფს განმცხადებლის დანარჩენ მოთხოვნებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2000 წლის 28 ნოემბერს სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

მაიკლ ობოილი
მდივანი

ელიზაბეტ პალმი
თავმჯდომარე

კონვენციის 45-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და რეგლამენტის 74-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, განჩინებას თან ერთვის ბ-ნ ზუპანჩიჩის ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი.

ე.პ.
მ.ო.ბ

მოსამართლე ზუკანჩიჩის ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

I

ეს განსაკუთრებული საქმეა, თუნდაც საპროცესო კუთხით. განმცხადებელს არასოდეს წამოუყენებია საკითხი თავისი დაზიანების შესახებ გამოძიებელი მოსამართლის ან საქმის განმხილველი მოსამართლეების წინაშე, თუმცა მას იმ დროს მხოლოდ ბრალდების ტვირთი (*onus proferendi*) ეკისრებოდა. მას რომ მხოლოდ ემტკიცებინა ცუდად მოპყრობა, სასამართლო ვალდებული იქნებოდა, გაეთვალისწინებინა, ხოლო პროკურორი ვალდებული იქნებოდა, ეჭვმიტანილი პოლიციელების წინააღმდეგ აღეძრა სისხლის სამართლის საქმე. თუ აღნიშნული შედეგს არ გამოიღებდა, განმცხადებელს ჰქონდა რამდენიმე საშუალება, რომელთა ამოწურვის შემდეგ მას შეეძლო კონსტიტუციური სარჩელისთვის მიემართა. წინამდებარე საქმისათვის ნამდვილად ყურადსაღებია, რომ განმცხადებელს არასოდეს მიუძღმარია აღნიშნული ჩვეულებრივი პროცედურებისთვის, რომლებსაც შედეგად მოჰყვებოდა მისთვის მიყენებული ზიანის სასამართლო გამოძიება. მთავრობას, თავის მხრივ, არ გაუსაჩივრებია სამართალწარმოების სათანადო ეტაპზე ის ფაქტი, რომ არ ყოფილა ამოწურული დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალება. ამდენად, საქმე ევროპულ სასამართლოს გადაეცა ზოგიერთი მნიშვნელოვანი ელემენტის არსებითად განხილვის გარეშე. რამდენადაც არ ყოფილა შიდა სასამართლო გამოძიება, ეს ფაქტები მხოლოდ მოგვიანებით გახდა შესაბამისი კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის ბრალდების ჭრილში.

სინამდვილეში დაკავების მნიშვნელოვანი გარემოებები არასდროს ყოფილა პირდაპირ დადგენილი, დაუყოვნებლობის პრინციპის შესაბამისად, შიდა თუ საერთაშორისო სასამართლო ხელისუფლების მიერ. ამგვარად, სავარაუდოდ, ზედმეტი ძალის გამოყენების არსებითი საკითხი განმცხადებლის კანონიერი დაპატიმრებისას პირველად იქნა წარმოდგენილი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს წინაშე. ამით ჩვენ შევასრულეთ ფაქტების დამდგენი პირველი ინტანციის სასამართლოს როლი.

უფრო მეტიც, მომავალში, მე-11 ოქმის გავლენით, ასეთი საქმეები კვლავ განმეორდება. ამჟამად კომისია, რომელიც სასამართლოსთვის ფაქტების დადგენის არსებით ფუნქციას ასრულებს, აღარ არსებობს.

აქედან ლოგიკურად გამომდინარეობს, რომ სასამართლოს მოუწევს ახალ სიტუაციასთან ადაპტაცია. მას მოუწევს ისეთი სიტუაციების დაშვება, წინამდებარე საქმის მსგავსად, რომ მის წინაშე მოსმენა პირველი ინსტანციის ეროვნული სასამართლოების წინაშე მოსმენას დაემსგავსება. სასამართლოს მოუწევს მოწმეების მოსმენა, დაპირისპირებული მოწმეების ჯვარედინი დაკითხვა, პირდაპირი დაკითხვა, ნივთიერი მტკიცებულებების

შეფასება და ა.შ. სასამართლოს მოუხდება დაადგინოს თავისი წესები მტკიცების ტვირთის, *dubio pro reo* პრინციპისა და ა.შ. შესახებ. ეს წესები უკვე არსებობს ჩვენს სასამართლო პრაქტიკაში, თუნდაც ელემენტარული ფორმით. და, რა თქმა უნდა, ამ საპროცესო ნორმების დადგენისას ჩვენ მკაცრად უნდა მივდიეთ მე-6 მუხლის გარანტიებს, როგორც ამას კონვენციის ყველა ხელმომწერისგან მოვითხოვთ.

ეს შეეხება ყველა იმ საქმეს, რომლებშიც, კონვენციის ხედვით, გარკვეული ფაქტები სამართლებრივად შესაბამისი მხოლოდ იმიტომ ხდება, რომ საქმე შეტანილი იქნა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს წინაშე, და მხოლოდ ამის შემდეგ.

რა თქმა უნდა, სიმართლეა, რომ ის, რასაც ჩვენ „ფაქტებს“ ან „სამართლებრივად მართლზომიერ ფაქტებს“ ვუწოდებთ, ზოგჯერ არ არის უბრალოდ და მარტივად „ობიექტური“. კონკრეტულ საქმეში უამრავი „ფაქტიდან“ მხოლოდ შერჩეულ ასპექტებს ექცევა სასამართლოს ყურადღება. ეს მხოლოდ მაშინ ხდება, როდესაც საქმის სამართლებრივი კვალიფიკაცია გამოიყენება მოცემული ფაქტობრივი მაგალითის მიმართ სასამართლოს მიერ. თავის მხრივ, რა თქმა უნდა, ნორმა, რომელიც გამოიყენება სამართლებრივი კვალიფიკაციის მისაცემად კონკრეტული საქმისთვის, თავისთავად აღქმულ ფაქტებთან მიმართებაშია არჩეული. ამდენად, ადგილი აქვს დინამიკურ და დიალექტიკურ კავშირს ფაქტებსა და ნორმებს შორის. გამოსაყენებელი ნორმის არჩევაზე დაყრდნობით, სასამართლო ყურადღების ქვეშ სხვადასხვა ფაქტები ხვდება, თითქოს ისინი სხვა სათვალთ იქნა დანახული.

აქედან გამომდინარეობს, რომ ფაქტები, რომლებიც შესაბამისი და გადამწყვეტი უნდა იყოს შიდა სასამართლოებისთვის, ხშირად არ არის შესაბამისი და გადამწყვეტი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოსათვის, და პირიქით. სტრასბურგში ჩვენ ვიყენებთ სხვადასხვა პრინციპებს, დოქტრინებსა და წესებს, რომლებიც ეფუძნება კონვენციის ნორმებსა და შემუშავებულია ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის ორმოცდაათი წლის განმავლობაში. იდენტური ფაქტობრივი მაგალითი შეიძლება სხვაგვარი სამართლებრივი პერსპექტივით იქნეს დანახული ან, წინამდებარე საქმის მსგავსად, სრულებითაც არ დაექვემდებაროს სასამართლოს მიერ განხილვას.

აღნიშნული პრობლემა არ არის ახალი. სასამართლო ყოველთვის იყენებს თავის კრიტერიუმებს იმასთან დაკავშირებით, თუ რა არის შესაბამისი კონვენციის საფუძველზე. სხვაგვარად რომ ითქვას, ეს ჩვენ ბატონ ჟურდენის როლში ჩაგვაყენებდა [ბატონი ჟურდენი მოლიერის პიესის, „გააზნაურებული მდაბოს“, მთავარი მოქმედი პირია], რომელიც განცვიფრებულია იმით, რომ დიდი ხნის განვამლობაში „პროზაულად“ ლაპარაკობდა. კონვენციის შესაბამისი სპეციალური ფაქტობრივი

ანალიზის გამოყენება, საბოლოოდ, რა თქმა უნდა, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მისიას წარმოადგენს.

ამაში არაფერია განსაკუთრებული, თუ არ ჩავთვლით ფაქტებისა და სამართლის, *questiones juris et questiones facti*, გაუცნობიერებლად მკაცრ გამიჯვნას. თანამედროვე სამართლის ფილოსოფია დიდი ხანია გასცდა ამ ხელოვნურ განსხვავებას. წინამდებარე საქმე საკმაოდ მეტყველებს ამის აუცილებლობაზე. თუმცა ამას აქვს უარყოფითი გამოვლინება ხშირად გამოყენებული ჯადოსნური ფორმულისთვის, რომლის მიხედვითაც „ჩვენ არ ვართ მეოთხე ინსტანციის სასამართლო“ და ფაქტების გამოძიებას ეროვნულ სასამართლოებს მივანდობთ. ზოგიერთ შემთხვევაში, როდესაც განმცხადებელი ჩივის აშკარა ხარვეზებზე ეროვნული სასამართლოების მხრიდან, ეს შეიძლება მართებულ მიდგომად იქნეს მიჩნეული. ეს აშკარად არასწორი მიდგომაა იმ საქმეებთან მიმართებაში, როდესაც ეროვნულ სასამართლოებს არ ჰქონიათ საშუალება, ემსჯელათ კონვენციის გამოყენების თაობაზე.

დოქტრინა, რომელიც მოითხოვს დაცვის შიდასახელმწიფოებრივ საშუალებათა ამოწურვას, მხოლოდ ნაწილობრივ ეფუძნება კონვენციის ადრე მოქმედ 26-ე, ამჟამინდელ 35-ე მუხლს. თუმცა, აღნიშნული დებულების შესაბამისად, საქმე შეიძლება ნებისმიერ დროს იქნეს უარყოფილი, ანუ მოპასუხე მთავრობის პრეტენზია არ არის შეზღუდული დროში იმ პერიოდთან მიმართებაში, სანამ საქმის დასაშვებობის საკითხი იქნება განხილული. ეს მხოლოდ კომისიისთვის მოსახერხებელი პრაქტიკა იყო, ანუ არა მძიმე დოქტრინა ამ სიტყვის ჩვეულებრივი გაგებით. დებულების ტელეოლოგიური ანალიზი მიუთითებს, რომ იგი არა მხოლოდ ფაქტების დადგენით არის დაკავებული. მისი მიზანი, საერთაშორისო სამართლის კუთხით, მარტივად მდგომარეობს იმაში, რომ მაღალი ხელშემკვრელი მხარეების ეროვნულ სასამართლოებს საშუალება მიეცეთ, სავალდებულოდ აღიარონ კონვენციისა და ჩვენი სასამართლოს მიერ მოთხოვნილი მინიმალური სამართლებრივი და საპროცესო სტანდარტები. ფაქტების დადგენის კომპეტენციის გაცნობიერებული დელეგირება ეროვნული სასამართლოებისათვის მხოლოდ ზემოხსენებული ფუნდამენტური საერთაშორისო სამართლებრივი ეტიკეტის თანამდევია, რაც ეფუძნება იმ მოსაზრებას, რომ ყველა წევრი სახელმწიფო აღიარებს თავის ვალდებულებას კონვენციის შესაბამისად.

ეს გულისხმობს, რომ წინამდებარე საქმე შეიძლებოდა განხილულიყო მოსმენის შემდეგაც. ჩემი აზრით, ეს იქნებოდა ყველაზე გონივრული, თუ არ გვინდა, რომ ჩავერიოთ ფაქტების უშუალო დადგენაში.

II

განსახილველი რეალური ფაქტი სამართლებრივად კვალიფიცირებულია როგორც ძალის ზედმეტი გამოყენების ბრალდება ნარკოტიკებით

მოვაჭრის კანონიერი დაკავებისას, როდესაც იგი ცდილობდა ავსტრია-სლოვენის საზღვრის გადაკვეთას.

გონივრული ეჭვის (შესაძლო მიზეზის) საპროცესო სამართლებრივი საკითხი, რომელიც წინ უსწრებდა დაკავებას, აგრეთვე მისი კონკრეტული და სპეციფიკური ხასიათი, მისი წყაროების კანონიერება და ა.შ., არასდროს წამოუჭრია განმცხადებელს. რადგან დაკავების კანონიერება არ ყოფილა გასაჩივრებული, ჩვენ არ ვიცით, როგორ მოიძია სლოვენის პოლიციამ ინფორმაცია განმცხადებლის მცდელობასთან დაკავშირებით, ქვეყანაში შეეტანა ექსტაზის მომგვრელი აბები და სხვა კონტრაბანდა. ამგვარად, უნდა ვივარაუდოთ, რომ დაკავების საფუძველი იყო კანონიერი როგორც შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის, ისე კონვენციის მიზნებისათვის.

შემდეგი საკითხი ის არის, თუ რამდენად იცოდა განმცხადებელმა თავისი დაკავების შესახებ, ანუ შეიძლებოდა თუ არა, რომ დაკავებისას მისი სავარაუდო წინააღმდეგობა ყოფილიყო მისი მხრიდან მართლზომიერი შეცდომის (*error facti*) შედეგი. მთავრობის მტკიცებით, პოლიციელები, რომლებიც დაკავების ოპერაციაში მონაწილეობდნენ, ამკარად ადვილად ამოსაცნობი იყვნენ, რადგან ქურთუკებზე გარკვევით ეწერათ “POLICIJA”. განმცხადებლის თქმით, პოლიციელებს არ ეცვათ აღნიშნული ქურთუკები და ისინი მას „ნინძებად“ მოეჩვენა, რომლებიც მასზე თავდასხმას ახორციელებდნენ, რასაც არანაირი კავშირი არ ჰქონდა კონტრაბანდასთან. თუმცა ძნელია ამის დაჯერება, რადგან განმცხადებელი უდავოდ ინერვიულებდა მანქანაში დამალული კონტრაბანდული საქონლის გამო, მის განცხადებას მხოლოდ დაკავებისათვის სავარაუდო წინააღმდეგობის გაწევის კუთხით ექნებოდა აზრი. ყოველ შემთხვევაში, თუნდაც თუ პოლიციელებს არ უჩანდათ სამკერდე ნიშნები, ძნელი დასაჯერებელია, რომ ნარკოტიკებით მოვაჭრე, რომელიც „ნინძების“ ჯგუფს გადააწყდა, იფიქრებდა, რომ მას ძარცვის ან სხვა ამგვარი მიზნით დაესხმოდნენ თავს.

შესაბამისად, თუ ვივარაუდებთ, რომ განმცხადებელმა იცოდა, რომ მას აპატიმრებდნენ და იმის გამო, რომ მას მანქანაში ჰქონდა ნარკოტიკები, მისი მხრიდან წინააღმდეგობის გაწევა კანონიერი დაკავებისათვის არ შეიძლება მივაწეროთ შეცდომას. და თუ ადგილი არ ჰქონდა მისი მხრიდან შეცდომას, მაშინ წინააღმდეგობის გაწევის რაიმე გამართლებული საფუძველი არ არსებობდა.

ამგვარად, ახლა დაისმის კითხვა, თუ რამდენად იყო აუცილებელი ძალის გამოყენება დაკავების ოპერაციის განხორციელებისთვის.

ძალის გამოყენების პროპორციულობა ამგვარ სიტუაციებში ცალსახად დამოკიდებულია იმ ადამიანის საქციელზე, რომელსაც აღუკვეთენ თავისუფლებას.

თუმცა სისხლის სამართლის კანონმდებლობით დადგენილია, რომ ძალის გამოყენება მიძიმე დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილის დაკავებისას არ შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ *ex post facto*. ამგვარი სიტუაციებისთვის დამახასიათებელია ხელჩართული ბრძოლა, ჩხუბი და ა.შ. იმ ფაქტების ზედმიწევნით შეფასებისას, რომელთაც ძალის გამოყენებამდე მივყავართ, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული იმ პირთა აღგზნებული მდგომარეობა, რომლებიც თავს იცავენ, სხვა ადამიანს იცავენ ან სხვა აუცილებელ ღონისძიებას მიმართავენ. მატერიალური სისხლის სამართლის კანონის მიხედვით, ასეთ სიტუაციას ახასიათებს ძალის გამოყენება თავის დაცვის მიზნით. ძალის გამოყენება თავის დაცვის მიზნით თავდასხმის თანადროული და პროპორციული უნდა იყოს, რათა გამოირიცხოს არამართლზომიერი თავდასხმა, რომელიც, თავის მხრივ, არ უნდა იყოს პროვოცირებული და ა.შ. ეს ლოგიკა უახლოვდება მიძიმე ემოციური სტრესის მდგომარეობაში მყოფი, უაღრესად პროვოცირებული ადამიანის ლოგიკას. სისხლის სამართლის კოდექსთა უმრავლესობა ითვალისწინებს ასეთ დებულებებს. აქედან გამომდინარე, ყურადსადებია შემწყნარებლობის დასაშვები ზღვარი, რამდენადაც მართლზომიერების სხვა კრიტერიუმები (ძალისა და საპასუხო ძალის თანადროულობა, დაკავების კანონიერება, პირის მიერ იმის ცოდნა, რომ მას აკავებენ, დაკავების განმახორციელებელი პოლიციელების კეთილსინდისიერება და საფრთხის გონივრული აღქმა და ა.შ.) დაკმაყოფილებული იქნება.

როდესაც ამ ლოგიკას მივმართავთ კანონიერი დაკავების ოპერაციის განხორციელებისთვის, ეს გულისხმობს, რომ ძალის გამოყენება არ იქნება გადაჭარბებული, თუ იგი, მოქმედი პირის რწმენით, უკიდურესად აუცილებელია თავისუფლების კანონიერი აღკვეთისთვის. თუ პირი წინააღმდეგობას წევს დაკავებისას, დამატებითი თანადროული ძალა გამართლებულია, რათა პოლიციამ მიაღწიოს კანონიერ მიზანს. ეს კრიტერიუმი როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტურია.

მე მივუთითებ კონვენციის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტზე, რომლის მიხედვით სიცოცხლის ხელყოფაც კი არ ჩაითვლება კონვენციის საწინააღმდეგოდ ჩადენილ ქმედებად, როდესაც იგი შედეგია არა უმეტეს აბსოლუტურად აუცილებელი ძალის გამოყენებისა, „კანონიერი დაკავების ან კანონიერად დაპატიმრებული პირის გაქცევისთვის ხელის შეშლის“ მიზნით.

საინტერესოა, რომ ეს დებულება მაინც არსებობს, მე-6 ოქმის პირველი მუხლით სიკვდილით დასჯის გაუქმების მიუხედავად. სახელმწიფო, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, უფლებამოსილია, გამოიყენოს სასიკვდილო ღონისძიება კანონიერი დაკავების განსახორციელებლად, მაგრამ არ არის უფლებამოსილი, შეუფარდოს ან ადასრულოს სიკვდილით დასჯა. ეს გამონაკლისი უშუალო კავშირშია თავის დაცვის, სხვისი დაცვის და ა.შ. ექსტრემალურ გარემოებებთან, ანუ საგანგებო სიტუაციების შესახებ სისხლის სამართლის დადგენილ დოქტრინასთან. აღნიშნულ სიტუაციებში

მოქმედ პირს (დამრღვევს) არ შეუძლია მიიღოს სამართლიანი, მიუკერძოებელი, გონივრული, წინასწარ დაგეგმილი და მთლიანად რაციონალური გადაწყვეტილება, რომ ძალა „არა უმეტესად აბსოლუტური აუცილებლობით“ არის განპირობებული. თავისთავად იგულისხმება, რომ ამ სახის ჩხუბის, მათ შორის დაკავების ოპერაციის განხორციელების დროს ორივე მხრიდან გადამეტებული რეაქციაა მოსალოდნელი. სასამართლოს პრაქტიკა ამყარებს ამ მოსაზრებას.

თუმცა, როგორც ერთი შეხედვით ჩანს, არსებობს წინააღმდეგობა, ერთი მხრივ, გამონაკლისის არსებობას (რაც სახელმწიფოს ნებას რთავს, გამოიყენოს სასიკვდილო ძალა დაკავების განხორციელებისას) და, მეორე მხრივ, მოთხოვნას შორის, რომ აღნიშნული სასიკვდილო ძალის გამოყენება უნდა იყოს აბსოლუტურად აუცილებელი. ამ შეუსაბამობის ახსნა მხოლოდ ტელეოლოგიურად არის შესაძლებელი. მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ კონვენციის ავტორებს არ უნდოდათ, გზა გაეხსნათ სასიკვდილო ძალის თავისუფალი გამოყენებისათვის კანონიერი დაკავების განხორციელების მიზნით. თუმცა ისინი მიზნად ვერ დაისახავდნენ მკაცრი და აბსოლუტურად გონივრულობას მოკლებული სტანდარტის ამოქმედებას ამგვარ საგანგებო სიტუაციებში.

თუ სასიკვდილო ძალის გამოყენება აშკარად დაშვებულია კონვენციით კანონიერი დაკავების განსახორციელებლად, მაშინ ძალის გამოყენება, თუ აუცილებლად იქნება მიჩნეული, არის *fortiori* დაშვებული, თუ იგი შედეგად განაპირობებს არა სიკვდილს, არამედ სხეულის დაზიანებას.

III

და ბოლოს, დაისმის კითხვა, ვის ეკისრება პასუხისმგებლობა პოლიციის მიერ დამატებითი ძალის გამოყენების დროს და მის შედეგად მიყენებული დაზიანების გამო.

მოცემულ შემთხვევაში წინასწარ განუზრახველად მიყენებული დაზიანება, მატერიალური სისხლის სამართლის კანონის მიხედვით, არის „გაუფრთხილებლობის“ შედეგი. პასუხისმგებლობა შედეგებისათვის, რომლებიც სცილდება მოქმედი პირის პირდაპირ განზრახვას, ეკისრება იმ შემთხვევაში, თუ ეს შედეგები, სულ მცირე, მოქმედი პირის დაუდევრობის (შეგნებული გაუფრთხილებლობის) ან (განუზრახველი) გაუფრთხილებლობის შედეგია, მაგრამ მხოლოდ მაშინ, თუ ეს ქმედება თავისთავად არის დასჯადი გაუფრთხილებლობის ფორმით. ასეთ შემთხვევაში მოქმედ პირს, მაშინაც კი, თუ არ იცოდა ზუსტად, რა შედეგები მოჰყვებოდა მის ქმედებას, მაგრამ შეეძლო და უნდა სცოდნოდა, რომ შესაძლებელი იყო ასეთი შედეგების მიღება, ეკისრება პასუხისმგებლობა წინასწარი განზრახვის გარეშე ჩადენილი ქმედებისათვის.

წინამდებარე საქმეში, თუნდაც თეორიულად, განმცხადებლის გატყუილი ყბა შეიძლებოდა პოლიციელების პირდაპირი განზრახვის შედეგი (*dolus directus*) ყოფილიყო. ზოგადად იგულისხმება, რომ ყველა ადამიანს განზრახული აქვს მისი ქმედების შედეგის დადგომა. პრინციპში, პოლიციას უნდა დაეკისროს ტვირთი, დაამტკიცოს, რომ მიზნად არ ისახავდა განმცხადებლისთვის ზიანის მიყენებას. თუმცა ამაში იგულისხმება, რომ მოცემულ შემთხვევაში პოლიციელებს განზრახული ჰქონდათ თავიანთი ქმედებების ბუნებრივი შედეგი და რომ ახორციელებდნენ ზუსტად იმას, რისი განზრახვაც ჰქონდათ.

საქმეზე *Selmouni v. France* ([GC], № 25803/94, ECHR 1999-V) გამოტანილი განჩინების მიხედვით, რომელმაც გაერო-ს წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის მიერ წამების განმარტება ჩვენს იურისპრუდენციაში დანერგა, ეს შეიძლებოდა წამებას გათანაბრებოდა. საკითხი შემდეგნაირად დადგებოდა: იყო თუ არა განმცხადებლის ტკივილი და ტანჯვა სასტიკი და ჰქონდა თუ არა პოლიციას, მაგალითად, განმცხადებლის დისკრიმინაციის ან მისი დასჯის კონკრეტული განზრახვა (*dolus specialis*). თუ ჩავთვლით, რომ განმცხადებლისათვის მიყენებული ტკივილი ან ტანჯვა ნაკლებია „სასტიკზე“, მაშინ, წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის აზრით, საქმე გვექნება „არაადამიანურ ან დამამცირებელ მოპყრობასთან“.

აქ მნიშვნელოვანია, ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ როგორც წამება, ისე არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობა მოითხოვს პირდაპირ განზრახვას (*dolus directus*) პოლიციელთა მხრიდან. მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში, მაგალითად, როდესაც განმცხადებელს უგულსყუროდ ექცევიან ციხეში, საკმარისია დაუდევრობა. ამჯერად ასეთ განსაკუთრებულ გარემოებასთან არ გვაქვს საქმე.

წინამდებარე საქმეში პოლიციის საქციელი, განსხვავებით *Selmouni*-ის საქმისაგან, რომელშიც განმცხადებელს სადისტური ზიანი მიაყენეს თავისუფლების აღკვეთის შემდეგ, იყო, ყველაზე უარეს შემთხვევაში, გადაჭარბებული რეაქცია მისი გაქცევის მცდელობაზე. აღნიშნული შეტევითი ხასიათის გადაჭარბებული რეაქციის შედეგად მიყენებული დაზიანება არ იყო პირდაპირი განზრახვის შედეგი – იგი იყო ძალის კანონიერი გამოყენებისას „გაუფრთხილებლობის“ შედეგი. აქედან გამომდინარე, ყველაზე უარეს შემთხვევაში დაზიანება შეიძლება გამოეწვიოს პოლიციელთა გაუფრთხილებლობას (შეგნებულ დაუდევრობას), მაგრამ არა მათ განზრახვას. რამდენადაც არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა არ მოითხოვს პირდაპირ განზრახვას, ამდენად, მიყენებული დაზიანება, ჩემი აზრით, არ შეიძლება ჩაითვალოს „წამებად“ ან „არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობად“.

თუმცა ნაკლებად ექსტრემალური, მაგრამ მსგავსი სცენარის მიხედვით ჩვენ მივიჩნევთ, რომ განმცხადებლისთვის მიყენებული დაზიანება პოლიციელთა მიერ ძალის განზრახ გამოყენების გაუთვალისწინებელი

შედგება. პოლიციელების მონათხრობის მიხედვით, დაკავების შემდეგ განმცხადებელმა გაქცევა სცადა. ამან, თავის მხრივ, განაპირობა ის, რომ ორი პოლიციელი მიიტრა მასთან, მიწაზე წააქცია და სცემა. შედეგი შეიძლება ჩაითვალოს როგორც განჭვრეტად, ისე პირიქით. თუმცა თუ განჭვრეტადი იქნებოდა, მაშინ ყველაზე უარეს შემთხვევაში იგი შეიძლებოდა გამოეწვია პოლიციელების შეგნებულ დაუდევრობას. რამდენადაც შეგნებული დაუდევრობა სამართლებრივად არ განაპირობებს არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობას, ჩვენ არ შეგვიძლია ვილაპარაკოთ, თუნდაც ყველაზე ცუდი სცენარით, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევაზე.

დაზიანების ხარისხი – ორ ადგილას გატეხილი ყბა – შესაბამისობაშია ამ ვერსიასთან, ანუ განმცხადებელმა ყბა დაარტყა მაგარ საგანს, სავარაუდოდ, იქვე გაჩერებული მანქანის ბამპერს, მაშინ, როდესაც ასეთი დაზიანება აშკარად არ შეესაბამება მხოლოდ „სახეში დარტყმას“, როგორც ამას განმცხადებელი ამტკიცებს.

სლოვენიაში მოქმედი შიდა დისციპლინური წესების შესაბამისად, ნაკლებად დამაჯერებელია, რომ პოლიციელები მოქმედებდნენ პირდაპირი განზრახვით (*dolus directus*), რომ ყბა ჩაემტვრიათ მისთვის. სხეულის ამგვარი დაზიანება აღნიშნული უნდა ყოფილიყო დაზარალებული პირის მიერ და პოლიციელების წინააღმდეგ უნდა აღძრულიყო შიდა დისციპლინური წარმოება პოლიციის ორგანოების მიერ. როგორც გაერო-ს წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის წევრს, მე მაქვს შესაძლებლობა, ვიცნობდე მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში პოლიციის არადისციპლინირებული ძალების მიერ მუდმივ მცდელობას, დამალონ მსხვერპლის წამების ან მის მიმართ არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის შედეგები. ნაკლებად დამაჯერებელია, რომ პოლიციელები, რომლებსაც ამოძრავებდათ არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობის მოტივი, მიზნად ისახავდნენ ისეთი დაზიანების მიყენებას, რომელიც აშკარად აუცილებელს გახდიდა მკურნალობას და დაზიანების შესახებ სამედიცინო დასკვნის შედგენას.

ოქმში ინახება განმცხადებლის მიერ პირადად დაწერილი განცხადება, რომ დაზიანება არ იყო პოლიციის ბრალი. მისი მტკიცებულებითი ღირებულება ნაკლები იქნებოდა, განმცხადებელს რომ მხოლოდ ხელი მოეწერა მასზე, სლოვენურ და არა მის მშობლიურ გერმანულ ენაზე ყოფილიყო დაწერილი და მეტისმეტად საეჭვო გარემოებაში არ აღმოჩენილიყო. ძნელი დასაჯერებელია, რომ შეიძლებოდა ასეთი ადამიანის იძულება, დაეწერა და ხელი მოეწერა მკაფიო განცხადებაზე, რომელიც პოლიციას გაამართლებდა. განმცხადებელი მიუთითებს „ფსიქოლოგიურ ტერორზე“, მაგრამ არ აკონკრეტებს, რა სახის საფრთხეს შეექმლო ათლეტიზმის სახეობაში არაერთგზის ჩემპიონის დარწმუნება, დაეწერა: „წავიქეცი და ამ დროს სახე დავარტყი მანქანის ფრთას, რის

გამოცემა და მიზიანდა. [ხელმოწერა] ეს მოხდა გუშინ, საღამოს 5 და 6 საათს შორის“ (თარგმანი).

აქედან გამომდინარე, მიმაჩნია, რომ განმცხადებელი გაქცევას ცდილობდა, რომ ორმა ოფიცერმა მიწაზე წააქცია, რათა გაქცევისთვის ხელი შეეშალათ და რომ მან ნიკაპი იქვე გაჩერებული მანქანის ბამპერს დაარტყა.

IV

კომისიის დასკვნაში მეტისმეტად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება არასაკმარის გამოძიებას მოპასუხე სახელმწიფოს მხრიდან, რომელსაც ეკისრებოდა მტკიცების ტვირთი, დაემტკიცებინა, რომ განმცხადებელი, რომელიც სლოვენის პოლიციამ დააკავა ჯანმრთელ მდგომარეობაში, არ ყოფილა დაშავებული პოლიციის მიერ გადაჭარბებული ძალის გამოყენების გამო.

მაგრამ მოპასუხე სახელმწიფოსთვის პასუხისმგებლობის დაკისრება სასამართლო გამოძიების არარსებობის საერთაშორისო სამართლებრივ შედეგებზე არის მისი ჩაყენება “catch-22”-ის სიტუაციაში. სასამართლო გამოძიების არარსებობა ცალსახად იმის შედეგია, რომ არ ყოფილა ამოწურული დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები. ის ფაქტი, რომ განმცხადებელმა არ ამოწურა დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები, რადგან, მისი თქმით, არ შეეძლო საჩივრით მიემართა საკონსტიტუციო სასამართლოსათვის, მხოლოდ და მხოლოდ იმის შედეგია, რომ განმცხადებელს არასოდეს უჩივლია პოლიციის მიერ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების შესახებ.

სანამ იგი მიიღებდა ე.წ. საგამომიებო ფურცელს, რომელიც მიუთითებს სისხლის სამართალწარმოების ოფიციალურ დაწყებას სლოვენის შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, გამომძიებელმა მაგისტრატმა სათანადოდ დაკითხა განმცხადებელი. მას არ გამოუთქვამს არანაირი პრეტენზია. ამასთანავე, სასამართლო პროცესის დროს მას ჰქონდა საშუალება, პოლიცია ცუდად მოპყრობაში დაედანაშაულებინა, მაგრამ მას არავითარი პრეტენზია არ გამოუთქვამს. ერთადერთი ტვირთი, რომელიც მას ეკისრებოდა მთელი ამ ხნის განმავლობაში, აგრეთვე სისხლის სამართალწარმოების ბოლო ეტაპებზე, იყო ე.წ. ბრალდების ტვირთი (*onus proferendi*). აღნიშნულ ეტაპებზე მხოლოდ მტკიცებაც კი ავტომატურად მიგვიყვანდა პოლიციის მიერ გადაჭარბებული ძალის გამოყენების ოფიციალურ გამოძიებამდე. ამ ბრალდებათა დაფიქსირების საფუძველზე კი პროკურორი *ex officio* მოითხოვდა სასამართლო გამოძიებას ეჭვიმტანილი პოლიციელების წინააღმდეგ. ყოველივე ზემოაღნიშნული განაპირობებდა სისხლის სამართალწარმოებას პოლიციელების წინააღმდეგ.

ჩანაწერებში არაფერი მიუთითებს იმაზე, რომ განმცხადებელს აღნიშნული ბრალდება წამოყენებული ჰქონდა. შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, მისი კონსტიტუციური საჩივარი ამგვარადვე იქნებოდა დაუშვებლად გამოცხადებული იმავე საფუძველით, როგორც ამას ადგილი ექნებოდა სტრასბურგში, მთავრობას რომ არ გამორჩენოდა და დროზე გაეპროტესტებინა ის ფაქტი, რომ განმცხადებელმა არ ამოწურა დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალება.

ზემოხსენებული მოსაზრებების გამო მე ხმას არ ვაძლევ მე-3 მუხლის დარღვევას.